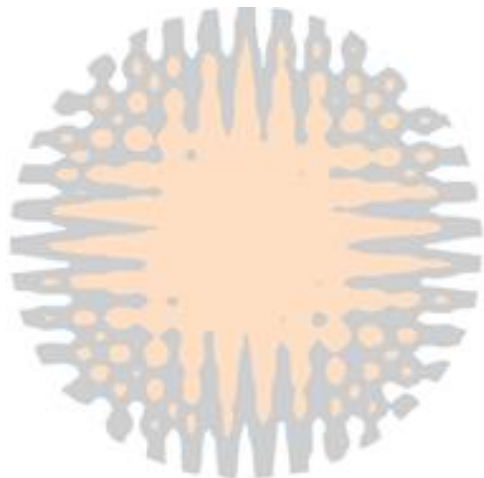

ХОПС - ОПЦИИ ЗА ЗДРАВ ЖИВОТ СКОПЈЕ
Добитник на Меѓународната награда за ХИВ/СИДА и човекови права за 2010 година

ХОПС
ОПЦИИ ЗА ЗДРАВ ЖИВОТ СКОПЈЕ

Ул. Христо Смирненски 48-1/6,
1000 Скопје, Македонија
Тел/факс: +389 2 3 246 210
hops@hops.org.mk - www.hops.org.mk

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

2019 ГОДИНА

СОДРЖИНА

1. ПРЕВЕНЦИЈА НА ХИВ ПОМЕЃУ КОРИСНИЦИ НА ДРОГИ
2. ПРЕВЕНЦИЈА НА ХИВ ПОМЕЃУ СЕКСУАЛНИ РАБОТНИЦИ
3. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА 2019
4. МОНИТОРИНГ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРЕВЕНТИВНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА ЛИЦАТА КОИ КОРИСТАТ ДРОГИ
5. ПРОГРАМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ШТЕТИ ОД УПОТРЕБА НА ДРОГИ
6. ДНЕВЕН ЦЕНТАР ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈА И РЕСОЦИЈАЛИЗАЦИЈА НА КОРИСНИЦИ НА ДРОГИ И НИВНИ СЕМЕЈСТВА
7. ПСИХОСОЦИЈАЛНА ПОДДРШКА НА ДЕЦА ПОД СОЦИЈАЛЕН РИЗИК
8. Активности во ЈУ за згрижување на деца и младинци со нарушено поведење
„Ранка Милановиќ“
9. Одржливост на сервисите за клучните популации во регионот на Источна Европа и Централна Азија
10. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ВНАТРЕШНИ ПОЛИТКИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ
11. Заштита на сексуалните работници од насилство и трговија со луѓе

1. ПРЕВЕНЦИЈА НА ХИВ ПОМЕЃУ КОРИСНИЦИ НА ДРОГИ

Донатор: Министерство за здравство

Времетраење на проектот: 01.01.2019-31.12.2019

Буџет за 2019 година: 4.799.800 МКД

Цел на проектот: Превенција на ХИВ помеѓу корисници/чки на дроги во Скопје

Цели:

1. Превенција на ХИВ и други по крвен и сексуален пат преносливи инфекции, туберкулоза и лекување на зависности од дроги преку обезбедување здравствена и психолошка поддршка на КД.
2. Социјална интеграција на КД во општеството преку овозможување на социјална и економска поддршка.
3. Заштита на здравствени, социјални и економски права на КД преку обезбедување на правна поддршка.
4. Зајакната заедница на КД за застапување за сопствените интереси и права.
5. Зголемен опфат на корисниците на услуги преку надградување на постоечките сервиси и подобрување на квалитетот на истите.

Активности:

➤ Размена на стерилен прибор за инјектирање

Сервисот за размена на стерилен прибор за инјектирање ги вклучува следниве активности:

1. Размена на стерилен прибор за инјектирање;
2. Бесплатна дистрибуција на кондоми и лубриканти;
3. Дистрибуција на информативен и едукативен материјал за превенција на ХИВ и други КСПИ, за безбедно инјектирање и безбеден секс и безбедна употреба на дроги;
4. Организирање на работилници за безбедна употреба на дроги, безбеден секс, ХИВ/СИДА и други КСПИ;
5. Доброволно и доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА;

6. Собирање, транспорт и согорување на медицински отпаден материјал.

Постигнати резултати:

Вид на услуги од теренски работник/асистент за размена на прибор за инјектирање	2019
Добиени шприцеви	36102
Дадени шприцеви	92919
Добиени игли	78193
Дадени игли	308253
Дадени кондоми	17814
Дадени брошури	14200
Дадени лубриканти	765
Информации за намалување на штети од употреба на дроги	707
Нови контактирани клиенти*	105
Број на различни клиенти	658
Вкупен број на посети	14497

*Сите нови контакти не инјектираат дроги, употребуваат дроги на друг начин.

 ➤ **Медицински сервис**

Медицинскиот тим нуди основна медицинска помош за намалување на последиците од долготрајно и неправилно инјектирање и ги вклучува следниве активности:

- санирање на рани, третман на апсцеси, преврски;
- премачкување со хепарински масти и гелови;
- советување за одржување на здравствената состојба;
- советување за ХИВ/СИДА, хепатитис Б, Ц и други крвно и по сексуален пат преносливи инфекции;
- советување за видови дроги и последиците од нивната употреба;
- упатувања до соодветни здравствени институции;
- анонимно и бесплатно тестирање за ХИВ/СИДА;
- информирање за видовите на третмани за зависности од дроги кои постојат во земјата;
- информации за употреба на кондом и безбеден секс;
- информации за сексуално и репродуктивно здравје;
- психијатриска помош и советување.

Постигнати резултати:

Вид на услуги / интервенции од медицински лице во ХОПС	2019
Чистење на рани	1956
Антибиотски масти, спрејови, прашоци	1956
Преврска со завој или ханзапласт	1957
Премачкување со хепарински масти или гелови	774
Премачкување со кортикостероиди	4
Препорака за антибиотска терапија во консултација со матичен лекар	195
Советување за терапевтски модели за лекување	925
Медицински совет и/или вербална интервенција	2538
Мерење крвен притисок и совет	0
Борова вода	61
Информации и консултации	
Модели на лекување (метадон, бупренорфин)	1007
Хепатитис А, Б и Ц	232
ХИВ/СИДА	504
Тестирање за ХИВ, Хепатитис Б и Ц	544
Туберкулоза	84
Процена на општа здравствена состојба	2288
Видови дроги, ризици и штетни последици	1015
Употреба на кондом и безбеден секс	466
Сексуално и репродуктивно здравје	276
Детоксикација (со или без болнички престој)	401
Апстиненција од дроги и апстиненцијални кризи	448
Упатувања и други контакти	
Упатување до соодветна здравствена институција	246

Упатување до друг сервис на ХОПС	53
Контакти со институции во име на клиент	0
Придружување на клиент	1
Посета на клиент во негово живеалиште	502
Различни клиенти	292
Вкупно клиенти	2543

➤ **Социјален сервис**

Тимот од 4 социјални работници ги спроведува следниве услуги на терен и во drop in центрите:

- Информации и консултации за добивање здравствено осигурување, социјална помош, документи за лична идентификација;
- Асистенција при вадење на потребните документи;
- Поврзување со потребните здравствени и социјални институции и сместување во истите;
- Индивидуални советувања и советувања во група;
- Нудење на информации за вработување;
- Материјална помош (административни такси, оброк, облека, лекови);
- Разговори со семејството итн.

Постигнати резултати:

Информации и консултации		2019
Здравствено осигурување здравствена заштита	Информација, совет	94
	Упатување	31
Социјална помош и социјална заштита	Информација, совет	261
	Упатување	214
Лични документи	Информација, совет	251
	Упатување	134
Сместување или засолниште	Информација, совет	26
	Упатување	7
Упатување на обука за вработување	Информација, совет	19
	упатување	1

ХИВ/СИДА, Хепатитис	Информација, совет	187
	Упатување	137
Лекување на зависности	Информација, совет	105
	Упатување	11
Советување со поединец		625
Советување во група		0
Упатувања и придружувања на клиенти		
Упатување до владина институција		361
Упатување до НВО		50
Упатување до друг сервис на ХОПС		531
Придружба на клиент до институција, НВО или дроп ин центар на ХОПС		72
Материјална помош		
Административен трошок		19
Здравствени книшки		13
Лекови		6
Партиципации во здравствени институции		8
Храна, облека и хигиенски пакети		177
Друг вид на контакти		
Контакти со институции и организации во име на клиент		127
Посета на клиент во негово живеалиште		385
Посета на клиент во институција		6
Контакт по телефон		234
Неформален разговор		474
Друго		
Пополнување обрасци/документи		140
Различни клиенти		397
Вкупно клиенти		2360

➤ **Доброволно, доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА**

Сервисот за доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА се реализира со теренско комбе опремено за таа намена, и стационарно тестирање. Тимот е составен од советувач, гејткипер и лаборант. Советувачот е обучено лице кое го води советувањето за процена на ризично однесување, но и пренесување на информации за ХИВ, намалување на ризично однесување, гејткиперот мотивира за тестирање, а лаборантот го прави тестот.

Програмата за намалување на штети од употреба на дроги во 2018 има реализирано 5 теренски и 24 стационарни смени за тестирање.

2018 година	Пол		Вкупно
	Машки	Женски	
Корисници на дроги	80	21	101
Други лица	0	1	1
Вкупно	80	22	102

2. ПРЕВЕНЦИЈА НА ХИВ ПОМЕЃУ СЕКСУАЛНИ РАБОТНИЦИ

Донатор: Министерство за здравство

Времетраење на проектот: 01.01.2019- 31.12.2019

Буџет за 2019 година: 1.554.680 МКД

Цел на проектот: Превенција на ХИВ помеѓу сексуални работници во Скопје

Цели:

- 1.Превенција на ХИВ и други по крвен и сексуален пат преносливи инфекции, преку обезбедување здравствена и психолошка поддршка на сексуалните работници.
- 2.Социјална интеграција на сексуалните работници во општеството преку овозможување на социјална и економска поддршка.
- 3.Заштита на здравствени, социјални и економски права на сексуалните работници преку обезбедување на правна поддршка.
- 4.Зајакнување на заедница на сексуалните работници за застапување за сопствените интереси и права.
- 5.Зголемен опфат на корисниците на услуги преку надградување на постоечките сервиси и подобрување на квалитетот на истите.

Активности:

- 8.Бесплатна дистрибуција на кондоми и лубриканти помеѓу сексуални работници/чки на три терени - отворена сцена (улица), во ромска заедница и затворена сцена (приватни станови, интернет, салони за масажа);
- 9.Дистрибуција на информативен и едукативен материјал за превенција на ХИВ/СИДА и други КСПИ, за безбеден секс, сексуално и репродуктивно здравје помеѓу сексуални

- работници/чки на три терени - отворена сцена (улица), во ромска заедница и затворена сцена (приватни станови, интернет, салони за масажа);
10. Теренска работа со потенцијални клиенти на сексуални работници на улица и дистрибуција на кондоми, лубриканти и информативен и едукативен материјал;
  11. Организирање на работилници за превенција на ХИВ/СИДА и други КСПИ, сексуално и репродуктивно здравје;
  12. Доброволно и доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА;
  13. Размена на стерилен прибор за инјектирање;
  14. Поддршка на сексуални работници во Дневен центар преку овозможување директни услуги (туш, оброк, машини за перење/сушење), работилница за разубавување, услуги од социјални работнички, правни советнички, психолог, педагог; креативни и едукативни работилници;

Постигнати резултати:

➤ Дистрибуирани материјали и услуги во дневен центар и терен

Вид на услуги од теренски работник/ асистент во дневен центар поддршка на СР	2019
Дадени кондоми	43274
Дадени лубриканти	12184
Дадени брошури	3501
Добиени шприцеви	230
Дадени шприцеви	472
Добиени игли	482
Дадени игли	1379
Користење на машина за перење/сушење	327
Туширање	530
Топол оброк	658
Материјална помош - облека	123
Материјална помош – хигиенски пакети	184
Фенирање/шишање/фарбање	169
Шминкање	102
Маникир	61
Депилација	33
Лекови (витамини и аналгетици)	1137
Нови контактирани клиенти	37
Број на различни клиенти	184
Вкупен број на посети	5330

➤ Социјален сервис

Две социјални работнички ги спроведува следниве услуги на терен и во дневен центар:

- Информации и консултации за добивање здравствено осигурување, социјална помош, документи за лична идентификација;
- Асистенција при вадење на потребните документи;
- Поврзување со потребните здравствени и социјални институции и сместување во истите;
- Индивидуални советувања и советувања во група;
- Нудење на информации за вработување;
- Материјална помош (административни такси, оброк, облека, лекови);
- Разговори со семејството итн.

Постигнати резултати:

Информации и консултации	2019
Здравствено осигурување и здравствена заштита	105
Социјална помош и социјална заштита	191
Лични документи	385
Сместување или засолниште	11
Упатување на обука за вработување	8
Информативно советување за лекување од зависности	41
Информативно советување за ХИВ/СИДА/СПИ	483
Советување со поединец	1231
Советување во група	231
Упатувања и придружувања на клиенти	
Упатување до владина институција	1308
Упатување до НВО	327
Упатување до друг сервис на ХОПС	414

Придружба на клиент до институција, НВО или дроп ин центар	45
Материјална помош	
Административен трошок	4
Партиципација во здравствени установи	/
Тест за бременост	19
Лекови	977
Храна, облека и хигиенски пакети	14
Друг вид на контакти	
Контакти со институции и организации во име на клиент	242
Посета на клиент во негово живеалиште	29
Заедничка посета на клинети во здравствени установи	6
Контакт по телефон	343
Неформален разговор	1202
Различни клиенти	178
Вкупно клиенти	4210

➤ **Бесплатна правна помош**

Тимот од 2 правни советнички нуди правни услуги во следните области: човекови права, кривично право, граѓанско и стопанско право, семејно, прекршочно, управно право.

Правните услуги се даваат во форма на советување, изготвување на правни документи, упатување до институции, контакти со институции за потребите на клиентите и по потреба придружување на клиентите пред надлежни институции. Покрај индивидуалните правни услуги правниот сервис советувањето за правата и начинот на нивното оставрување од страна на клиентите го реализира и преку неформални групни советувања и едукативни работилници. Правниот сервис нуди и застапување пред надлежни судови во стратешки случаи каде постои прекршување на човекови права и случаи на дискриминација. Дадени се вкупно **771 правни услуги**.

➤ **Доброволно, доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА**

Сервисот за доверливо советување и тестирање за ХИВ/СИДА се реализира со теренско комбе опремено за таа намена и во дневниот центар за поддршка на сексуални работници и нивни семејства. Тимот при теренско тестирање е составен од советувач, гејткипер и лаборант. Советувачот е обучено лице кое го води советувањето за процена

на ризично однесување, но и пренесување на информации за ХИВ, намалување на ризично однесување, гејткиперот мотивира за тестирање, а лаборантот го прави тестот. Програмата за поддршка на сексуални работници/чки во периодот од 01.01.2019-31.12.2019 има реализирано 22 смени за тестирање од кои 16 се теренски смени и 6 стационарни.

2019 година	Пол		Вкупно
	Машки	Женски	
Сексуални работници	24	79	103
Други лица	11		11
Клиенти на СР	1		1
Вкупно	36	79	115

- Организирани се **29** едукативни работилници, вкупен број на посети е **158**, број на различни клиенти е **55**;
- Одбележување важни датуми и организирање на социјални настани за сексуални работници:
  - **8-ми март**, Денот на жената
  - **2-ри Јуни**, Меѓународен ден на сексуалните работници
  - **26ти Ноември**, Денот за борба против семејното насилство
  - **1 Декември**, Светски ден за борба против ХИВ/СИДА
  - **10 декември**, Меѓународниот ден на човекови права
  - **17 декември**, Интернационален Ден за Стоп на насилството врз сексуалните работници

3. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА 2019

Донатор: Фондација Отворено општество - Македонија

Времетраење на проектот: 01.01.2019- 31.12.2019 (одобрено продолжување до 31.03.2020 година)

Буџет за 2019 година: 147.500 УСД (8.068.743,00 МКД)

Цел на проектот: Унапредување на правата на сексуални работници и луѓето кои употребуваат дроги во Македонија

Цели:

1. Превенција од употреба на дроги меѓу деца и млади во социјален ризик

2. Подигнување на свеста за правото на здравје и третман на зависности меѓу малолетници кои употребуваат дроги и нивни семејства/старатели
3. Подготвување извештај по меѓународни документи за правата на децата кои употребуваат дрога и застапување за нивна имплементација
4. Обезбедување бесплатната правна помош во случаи на дискриминација и прекршување на правото на здравје на луѓето кои употребуваат дроги, со посебен фокус на Роми
5. Детектирање и застапување на стратешки случаи за заштита и унапредување на правата на луѓето кои употребуваат дроги
6. Обезбедување бесплатната правна помош на сексуалните работници/чки, особено во случаи на дискриминација, насилство и злоупотреба
7. Зајакнување на капацитетите и обезбедување на континуирана параправна помош за сексуалните работници/чки во случаи на прекршување на нивните права и насилство
8. Детектирање, мотивирање и застапување на стратешки случаи за заштита и унапредување на правата на сексуалните работници/чки и континуирана психосоцијална поддршка за заедницата
9. Зајакнување на заедницата и креирање на поддржувачка околина во процесот на застапување кон декриминализација на сексуалната работа
10. Унапредување на националното законодавство, политиките и практиките поврзани со употреба на дроги и сексуална работа
11. Зајакнување на внатрешните организациски капацитети
12. Промоција на мисијата, вредностите и активностите на ХОПС и информирање на целните заедници и на јавностаПромоција на мисијата, вредностите и активностите на ХОПС и информирање на целните заедници и на јавноста

Активности:

1. Превенција од употреба на дроги меѓу деца и млади во социјален ризик
2. Подигнување на свеста за правото на здравје и третман на зависности меѓу малолетници кои употребуваат дроги и нивни семејства/старатели
3. Подготвување извештај по меѓународни документи за правата на децата кои употребуваат дрога и застапување за нивна имплементација
4. Обезбедување бесплатната правна помош во случаи на дискриминација и прекршување на правото на здравје на луѓето кои употребуваат дроги, со посебен фокус на Роми
5. Детектирање и застапување на стратешки случаи за заштита и унапредување на правата на луѓето кои употребуваат дроги
6. Обезбедување бесплатната правна помош на сексуалните работници/чки, особено во случаи на дискриминација, насилство и злоупотреба

7. Зајакнување на капацитетите и обезбедување на континуирана параправна помош за сексуалните работници/чки во случаи на прекршување на нивните права и насилство
8. Детектирање, мотивирање и застапување на стратешки случаи за заштита и унапредување на правата на сексуалните работници/чки и континуирана психосоцијална поддршка за заедницата
9. Зајакнување на заедницата и креирање на поддржувачка околина во процесот на застапување кон декриминализација на сексуалната работа
10. Унапредување на националното законодавство, политиките и практиките поврзани со употреба на дроги и сексуална работа
11. Зајакнување на внатрешните организациски капацитети
12. Промоција на мисијата, вредностите и активностите на ХОПС и информирање на целните заедници и на јавноста

Постигнати резултати:

1. До крајот на 2019 година беа реализирани 8 работилници (6 работилници во мали групни домови и 2 работилници во СОС Детско село) и опфатени се вкупно 29 деца. Преку работилниците на тема "Превенција од небезбедно однесување во различни развојни периоди" децата децата се запознаа со нивните развојните карактеристики, научија да ги предвидат предизвиците со кои што можат да се соочат во развојниот период и последиците од нивното однесување.
2. Изготвен е Водич за спроведување на работилници со деца во мали групни домови, наменет за стручни лица за работа со деца со ризично поведење. Истиот содржи 20 работилници кои се состојат од интерактивни и игровни вежби.
3. Теренскиот тим преку континуирани теренски активности во 2019 дал вкупно 3267 социјални услуги на 43 различни малолетници кои употребуваат ПАС (26 машки и 17 женски), од кои на возраст од 10 до 18 години, од кои 10 нови (2 женски и 8 машки).
4. Децата кои употребуваат дроги и нивните семејства се мотивирани за третман и придружувани при посета на здравствени и социјални институции. Во 2019 г. 5 деца започнаа со лекување, од кои две се откажале од третманот. Исто така три деца кои употребуваат екстази и марихуана, одат на терапевтски сесии кај психолог и психијатар во ХОПС, а во процесот се вклучени и нивните родители. ХОПС иницираше и учествуваше во подготовка на Сеопфатна програма за лекување, рехабилитација и ресоцијализација на малолетници кои употребуваат психоактивни супстанции, за која се чека усвојување од Влада.

5. Теренскиот тим кој работи со деца кои употребуваат дроги има зајакната капацитети за работа и зајакнати комуникациските вештини за контактирање и воспоставување на различни пристапи во работата со деца кои употребуваат дроги, преку континуирана надградба и присуство на релевантни обуки.
6. Во 2019 година правниот сервис на ХОПС даде вкупно 1341 правни услуги на 126 различни луѓе кои употребуваат дроги (109 машки и 17 женски) од кои 49 од опфатените клиенти се Роми. Најмногу услуги се дадени во областа на кривичното право (331 услуги). Како најчесто прекршувани права тимот евидентирал дека се: **правото на пристап до здравствена заштита и правото на лекување, повреда на слободата на движење** (неиздавање на патни исправи заради неплатени судски такси), **забрана за тортура, дегардирачко и нечовечко постапување, забрана за дискриминација** (правото на еднаквост-во работни односи, во здравствени услуги, непостапување од страна на полиција) **правото на фер судење и пристап до правда** (услугите дадени во областа на кривично право најчесто се однесуваат на прекршување на овие права).
7. Правниот тим со помош на теренските и стационарните тимови во 2019 година на 8 луѓе кои употребуваат дроги им обезбедил правна помош и застапување пред надлежните домашни или странски органи, и тоа: обезбедна одбрана во 2 (две) постапки за поседување на дроги за лична употреба, овозможено застапување во судска постапка заради заштита од насилство врз дете кое користи дроги, поднесени две апликации до ЕСЧП заштита на права на луѓе кои употребуваат дроги и тоа: една за противправно оддавање податоци од метадонскиот центар во Струмица и друга за злоупотреба на ДНК на ЛКУД. Исто така поднесена е тужба за дискриминација на лице кое било отпуштено до работа затоа што се лекува со метадонска терапија . Целта е да им се обезбеди одбрана и да се придонесе кон подобрување на третманот на лицата зависни од дроги обвинети за поседување на дроги и промена на праксата на нивно криминализирање наместо пружање на третман, рехабилитација и ресоцијализација.
8. Тимовите на ХОПС остваруваат редовни контакти со клиентите и ги мотивираат да истраат во постапките. Истовремено, ги придружуваат клиентите до надлежните институции со цел обезбедување на документи потребни за постапките.
9. Обезбедена е континуирано застапување на вкупно 14 сексуални работници и 1 член на семејство на почината сексуална работничка. Од нив, 12 сексуални работнички се вклучени во судската постапка за заштита на правата прекршени во полициската рацијата спроведена од страна на МВР „Сузбивање на уличната проституција“, во ноември 2008 година. Оваа постапка заврши пред националните судови, а постапката по поднесената апликација до Европскиот суд за човекови права во Стразбур сеуште е во тек. Оваа година со успех се заврши постапката против елекстронски портал кој ги злоупотреби снимките и фотографиите од рацијата 2008 година на една од сексуалните работнички во корист на жртвата. Исто така во 2019 година беше овозможена бесплатна правна помош на семејството на почината сексуална работничка за да се спроведе целосна и темелна истрага и да се открие причината за

- нејзината насилна смрт, бидејќи постои основано сомневање дека станува збор за убиство. Бесплатна правна помош и застапување оваа година беше овозможена на една СР која е неосновано обвинета за трговија со дете и се наоѓа во притвор.
10. Во текот на 2019 година правниот тим дал вкупно 771 правни услуги на 63 различни сексуални работници/чки во повеќе правни области. Сексуалните работнички најмногу услуги добиле за проблеми од областа на семејното право (254 услуги), а најчесто прекршувани права и проблеми се: насилство, забрана за тортура, дегардирачко и нечовечно постапување, забрана за дискриминација (во здравствени услуги, непостапување од страна на полиција и други институции) правото на фер судење и пристап до правда.
  11. Обезбедена е континуирана психо-социјална помош и поддршка на сексуалните работници вклучени во судски случаи или кои се соочуваат со повреда на права; преку психолошкиот сервис дадени се услуги на вкупно 34 различни сексуални работници (27 жени и 7 мажи по пол) при 142 контакти.
  12. Преку сесии со психолог и редовни тимски состаноци континуирано се работи на превенција од прегорување и унапредување на ефикасноста на членовите на тимот вклучени во обезбедување на сервиси за крајните корисници.
  13. Осум параправници од Скопје, Охрид, Струга, Струмица и Гостивар преку континуирано обезбедување параправни услуги за сексуалните работници оствариле вкупно 716 контакти со 170 различни клиенти од кои 16 нови контакти, овозможувајќи 82 придружби и 142 упатувања до релевантни институции или организации.
  14. Спроведена е дводневна обука за зајакнување на комуникациските вештини на параправниците со која се опфатени 12 учесници, како и дводневна обука за надградување на информациите и вештините за препознавање на семејно или друг тип на насилство и препознавање на повреда на правата поврзани со семејните односи, правата на пациенти и правата за социјална и здравствена заштита, со која беа опфатени 11 параправници и луѓе ангажирани во сервисите за поддршка.
  15. Одржани се две тридневни обуки за зајакнување на заедницата на сексуалните работници, од кои едната за креатвен активизам преку која се надградија вештините на учесниците за застапување и активизам, со фокус на користење на креативни алатки како фотографија, видеа, театар, музика. Втората беше работилница за комуникација со медиумите и вештини за ефективно комуницирање, преку која сексуалните работници се стекнаа со вештини за ефективно комуницирање пред медиуми и во јавност, преку зајакнување на нивната самодоверба, подобрување на вештините за јавно говорење, комуникација со медиуми и техники на комуницирање.
  16. Во Дневниот центар за поддршка на сексуални работници реализирани се вкупно 29 едукативни работилници на 10 различни теми, опфатени се 55 различни сексуални работници. Со овие работилници се врши подигање на свеста и информирање на сексуалните работници за заштита и унапредување на нивните основни човекови права и нивна инклузија во општеството, наместо криминализација и прогон.

17. Одржани се три координативни средби на платформата за застапување за декриминализација на сексуалната работа во РС Македонија (април, ноември и декември) на кои се искомунуцираа спроведените и планираните активности за докрајот на годината. Во платформата членуваат ХОПС, СТАР-СТАР, Коалиција Маргини, СВАН и други претставници на заедницата на сексуални работници.
18. Подготвена е публикација за возрасни „Индукција на права“-мандала, произлезени од заедничка акција на заедницата на СР.
19. На 01.06.2019 одбележан е меѓународниот ден на сексуалните работници преку одржување на донаторски настан „Која пудра најдобро покрива модрици“ во организација на ХОПС, со цел прибирање на финансиски средства за овозможување на континуирани обуки за насилство и човекови права на сексуалните работници.
20. На 20 септември ХОПС поднесе иницијатива до Владата на РСМ со која се предлага декриминализацијата на сексуалната работа да влезе во планот за работа на Владата за 2020 година. До крајот на 2019 година ХОПС доби одговори од две министерства МВР и Министерство за правда. МВР не се противи на преземање активностите за оваа иницијатива, а Министерство за правда предлага вклучување на претставник од ХОПС во работната група за измени/нов Кривичен законик.
21. Претставници на ХОПС учествуваа во работни групи поврзани со политики од интерес, и тоа за: рехабилитација на условни осуденици, здравствена заштита во затворите, воспоставување на програми за малолетни корисници на ПАС, СРЗ во услови на криза, подготовка на нов закон за превенција и заштита од насилство врз жени, правно признавање на родот, одржливо финансирање за превенција на ХИВ, дисперзија на програмите за лекување на зависности во Скопје, евалуација на Националната стратегија за дроги.
22. Со цел зајакнување на внатрешните организациски капацитети во 2019 година беа одржани три еднодневни обуки за комуникациски вештини и надградба и унапредување на лидерските компетенции на раководните структури на ХОПС
23. Интернет страницата е надоградена со практични информации наменети како за луѓето од заедниците кои ги застапува ХОПС, професионалците кои работат на полето на намалување на штети и секој кој би се заинтересирал за работата на организацијата.
24. Зголемување на видливоста и промоција на мисијата и визијата на ХОПС се промовираат преку редовни објави на веб страницата и социјалните медиуми. Во текот на 2019 година поставени се 271 вести на интернет страницата на ХОПС, 594 објави на фејсбук страницата, 444 објави на твитер и 134 објави на Инстаграм профилот на ХОПС.

4. МОНИТОРИНГ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРЕВЕНТИВНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА ЛИЦАТА КОИ КОРИСТАТ ДРОГИ

Донатор: ФООМ

Временски период на реализација: 01.07.2018- 31.12. 2019

Буџет за 2019 година: 110.000,00 УСД (5.940.369 МКД)

Цели на проектот:

1. Обезбедување на континуирано финансирање на програмите за намалување на штети од националниот буџет за ХИВ/СИДА
2. Обезбедување на финансиски средства за програмите за намалување на штети од употреба на дроги од од буџетските средства кои министерството за здравство ги добива од акцизите за тутун и алкохол
3. Зголемување на квалитетот на програмите за третман на зависности на територијата на град Скопје.
4. Зајакнување и подигнување на свеста кај локалната самоуправа за потребата од финансирање на програмите за намалување на штети.
5. Зајакнување на регионалниот капацитет на организациите кои работат намалување на штети за мониторирање на буџет и застапување

Активности:

1. Поднесување на барања на информации потребни за мониторинг и анализа на трошењето на буџетските средства добиени од акцизите од тутун и алкохол
2. Анализа на трошењето на буџетските средства добиени од акцизите од тутун и алкохол
3. Публикување на извештај од анализата на трошењето на буџетските средства добиени од акцизите од тутун и алкохол
4. Состаноци со ГО кои работат на прашања поврзани со зависност од алкохол, тутун и дроги
5. Јавна дебата со надлежните власти (претставници од Министерство за финансии, Министерство за здравство, Министерство за труд и социјална политика, Меѓуресорската комисија за дроги и од останатиот граѓански сектор) за потребата средствата добиени од акцизи на тутун и алкохол да бидат употребени за финансирање на програми поврзани со употреба на дроги (особено за програми за намалување на штети и за ресоцијализација).
6. Прес конференција за објавување на резултатите од буџет мониторингот со цел програмите за намалување на штети да бидат финансирани од националниот буџет, со посебен акцент на средствата добиени од акцизи од алкохол и тутун
7. Кампања на социјалните медиуми за потребата од користење на буџетските средства добиени од акцизи на алкохол и тутун за програми поврзани со употреба на дроги (особено за програми за намалување на штети).

8. Спроведување на три фокус групи, со цел следење на состојбата со квалитетот на метадонскиот третман, во Скопје, Охрид и Штип
9. Дизајн и печатење на инфографички приказ од податоците добиени од фокус групите со цел застапување за подобар квалитет на метадонскиот третман.
10. Состанок на Меѓуресорската комисија за дроги за одржливост на програмите за намалување на штети.
11. Дводневна работилница за 7 локални самоуправи, со цел подигање на свеста за потребата од финансирање на програмите за намалување на штети
12. Издавање на три броја на магазинот Дроги - Политки и Практики

Постигнати резултати:

1. Поднесени се барања на информации потребни за мониторинг и анализа на трошењето на буџетските средства добиени од акцизите од тутун и алкохол и добиени се одговори од надлежните институции.
2. Анализата е завршена и публикувана. <https://hops.org.mk/mozhnosti-za-finansirane-na-programite-za-zavisnosti-koi-gi-sproveduvaat-graganskite-organizatsii-od-aktsizite-za-etil-alkohol-za-pivo-i-za-tsigari/>
3. Состаноците со граѓанските организации се одржани и договорени се заедничките барања кои се доставени до министерството за здравство.
4. Јавната дебата, прес конференцијата и кампањата на социјалните мрежи за потребата од финансирање на граѓанските организации од средствата добиени од акцизите за алкохол и тутун ќе се реализираат во првите три месеци во 2020 година
5. Одржани се три фокус групи со клиентите на центарот за зависности во Штип, Охрид и Скопје .
6. Дизајниран и публикуван е инфографички приказ од податоците добиени од фокус групите со цел застапување за подобар квалитет на метадонскиот третман. <https://hops.org.mk/kvalitetot-na-programite-za-lekuvane-na-zavisnosti-vo-makedonija/>
7. Одржан е состанок Меѓуресорската комисија за дроги за одржливост на програмите за намалување на штети.
8. Одржана е дводневна работилница за 7 локални самоуправи, со цел подигање на свеста за потребата од финансирање на програмите за намалување на штети.
9. Публикувани се два броја на магазинот Дроги - Политки и Практики

5. ПРОГРАМА ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ШТЕТИ ОД УПОТРЕБА НА ДРОГИ

Донатор: Град Скопје

Времетраење на проектот: 01.02.2019 – 31.12.2019

Буџет за 2019 година: 800.000 МКД

Цел на проектот:

Намалување на штетните последици од употреба на дроги преку имплементирање на програма за намалување на штети во дневни центри.

Активности:

1. Логистичко – техничка и експертска поддршка на Координативното тело за дроги на Град Скопје, во насока на имплементирање на активностите предвидени со Локалната стратегија за дроги и Акциониот план за дроги на Град Скопје. Овие активности вклучуваат организирање состаноци со раководители при Координативното тело за дроги, и организирање на годишни состаноци на Координативното тело за дроги на Град Скопје;
2. Спроведување на програма за креативно изразување (креативни работилници), со цел да се поттикне креативниот потенцијал на корисниците на дрога во процесот на рехабилитација во склоп на активностите на Дневниот центар – Дроп ин Капиштец;
3. Спроведување едукативни работилници специфични за жени во склоп на активностите на Дневниот центар - Дроп ин Кисела Вода;
4. Континуирано обезбедување поддршка на програмата за намалување на штети.

Постигнати резултати:

1. Во 2019 година работата на Координативното тело за дроги на Град Скопје се засниваше на индивидуални средби помеѓу здруженијата кои имплементираат активности според Локалната стратегија за дроги на Град Скопје и претставници на Одделението за детска, социјална и здравствена заштита.
2. Креативни работилници: во 2019 година одржани се вкупно 98 креативни работилници, вкупната посетеност во работилниците се 284 клиенти, од кои 42 различни. Темите кои беа опфатени се следниве: изработка на накит (обетки, ланчиња, алки), изработка на шаблон за маички, градинарство -садење и кроење цвеќиња и зелчук, изработка на предмети од материјали кои може да се рециклираат (пластика, хартија)и нивно декорирање, изработка на торбички за тутун, цртање, обработка на дрвени палети. Различните теми на работилниците привлекуваат и повеќе клиенти а има и постојана група која учествува во повеќето работилници. Дел од клиентите се вклучени и во годишни настани за продажба и промоција на продуктите од работилницата, како Боб Марли Деј и Коноп Фест.

Тимот од креативни работилници присуствуваше на Д фестивал во Дојран. Оваа година ХОПС на фестивалот се претстави со зголемен тим и со повеќе активности. Тимот го сочинуваа ангажираните лица во креативната работилница, психолог, психијатар, социјални работници и правник. Тимот на креативната работилница подолг период се спремаше и изработуваше композиции од дрвени палети и рециклирана пластика, кои што се однесоа на фестивалот и таму заедно со присутните гости на фестивалот се доврши. Целата композиција беше успешно спроведена бидејќи се создаде хопсовско катче кое беше привлечно и атрактивно за посетителите кои со задоволство не посетуваа и го поминуваа времето со нас а истовремено добиваа корисни информации. Психологот за прв пат учествуваше на фестивалот, имаше шаторче каде даваше услуги. Интересот за да се влезе во шаторот и да се поразговара со психологот ги надмина и нашите очекувања. Психијатарот одржа предавање на тема „Канабис како потенцијал за лечење анксиозност“, кое заврши со дебата и голем интерес кај присутните. Правничката одржа предавање на тема „Правата при средба со полиција“ која исто така им го привлече вниманието и интересот кај присутните гости на фестивалот. Социјалните работници реализираа предавања на тема „Намалување на штетни последици од употреба и комбинирање на дроги“ и имаа спремено табела т.е. водич за последици од комбинирање на психоактивни супстанции која беше поставена во катчето на ХОПС и речиси немаше посетител на фестивалот кој не се заинтересира да го разгледа водичот, и се разбира да поразговара со социјалните работници. Реализирани се 8 едукативни работилници специфични за жени, на кои присуствувале 26 клиентки. Темите кои беа опфатени се следниве: „Дискриминација – општ поим, видови дискриминација , и заштита“, „Брак и родителски права – основи за склучување, поништување и развод“, „Заштита на права на пациенти“, „Гарантирана минимална помош – закон за социјална заштита“, „Зажакнување на семејни вештини“, „Видови сексуално преносливи инфекции, превенција и симптоми“, „Сексуално преносливи инфекции“, „Заштита од насилство и семејно насилство“.

3. Обезбедување поддршка на Програмата за намалување на штети. Покриени трошоци за кирија на Дроп ин центар за 11 месеци, континуирано собирање, транспорт и согорување на медицински отпад (330 кг во 2019 година).

6. ДНЕВЕН ЦЕНТАР ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈА И РЕСОЦИЈАЛИЗАЦИЈА НА КОРИСНИЦИ НА ДРОГИ И НИВНИТЕ СЕМЕЈСТВА

Донатор: Град Скопје

Времетраење на проектот: 01.03.2019-31.12.2019

Буџет за 2019 година: 1.100.000 МКД

Цели на проектот: Промоција и унапредување на социјалната вклученост на корисниците на дроги и нивни семејства преку воспоставување на Центар за рехабилитација и ресоцијализација на корисници на дроги и нивни семејства, што ќе нуди услуги за психосоцијална поддршка и креативно изразување.

Активности:

1. Психосоцијална поддршка на корисници на дроги и нивни семејства која вклучува: вентилациона и супортивна психотерапија, советување за терапевтски модели и пристап при зависност од дроги, индивидуална гечталт психотерапија, индивидуални советувања и работа во групи, работа со корисници и нивни семејства;
2. Психосоцијална поддршка на деца на корисници на дроги која вклучува:
3. *-активности предвидени за деца:* описменување, социјализација, групни и индивидуални едукативни работилници со деца, помош при изработка на домашни задачи од рамките на редовното школување, развој на секојдневни вештини(хигиенски навики, бон-тон за деца), усвојување на основни едукативни поими, креативни работилници, организирање на настани и сл.
4. *-активности предвидени за возрасни:* описманување на возрасни, советувања за родители околу правилна нега и грижа на своите деца, советување за родители за развојните можности и потреби на децата, упатување на родителот до друга НВО или институција, придружување на родителот до институција
5. Креативно изразување (креативни работилници) со цел поттикнување на креативниот потенцијал на корисниците на дрога во процесот на рехабилитација.

Постигнати резултати:

Во периодот март – декември 2019 година вкупната посетеност во дневниот центар за рехабилитација и ресоцијализација на корисници на дроги и нивни семејства е 706 посети. Бројот на различни клиенти е 93 (29 женски и 64 машки), од кои 34 клиенти (12 женски и 22 машки) се нови, за прв пат контактирале со ХОПС.

Вид на услуга	Март – декември 2019
<i>Психолог/психотерапевт</i>	
Индивидуално психолошко советување	28
Групно психолошко советување	0
Индивидуална психотерапија	171
Советување во семејство	44
Тест за проценка на личност	7

Тест за интелигенција	0
Упатување во владини институции	0
Упатување во невладини институции	0
Упатување до друг сервис на ХОПС	0
Контакти со институции во име на клиент	0
Придружување до институции и организации	0
Посета на клиент во институција	0
Посета на клиент во негово живеалиште	0
Контакти по телефон	15
Неформален разговор	0
Вкупно услуги	271
Вкупно клиенти	247
Вкупно различни клиенти	53 (39м +14ж)
Психијатар	
Терапевтски разговор(вербална интервенција)	43
Работа со индивидуално лице	35
Супортивна или вентилациона терапија	27
Советување со семејство	33
Медицински совет	15
Информации за различни видови на дроги и ПАС штетни последици од истите	8
Советување за терапевтски модели за лекување на зависности од дроги и ПАС	58
Котерапевтски модели (психијатар и психолог)	9
Упатување во друг сервис на ХОПС	2
Вкупно услуги	230
Вкупно клиенти	114
Вкупно различни клиенти	49 (35м +14ж)
Педагог	
Индивидуална едукативна работа со деца	54
Групна едукативна работа со деца	24
Родителски советувања за правилна грижа на своите деца	5
Родителски советувања за развојни можности и потреби	25

на децата	
Индивидуални андрагошки едукации со кд за описменување	1
Групни андрагошки едукации со кд за описменување	0
Упатувања во владини институции	4
Упатувања во НВО	0
Упатување во друг сервис на ХОПС	12
Контакти со институции во име на клиент	2
Придружување на клиент	0
Посета на клиент во неговото живеалиште	0
Контакти по телефон	11
Посета на настани и други активности (кино, театар, излети)	17
Вкупно услуги	155
Вкупно клиенти	107
Вкупно различни клиенти	17 (8м +9ж) 15 деца

Освен предвидените активности за коишто се прикажани постигнатите резултати погоре во табелата, во текот на 2019 година беа реализирани и следниве дополнителни активности:

- Одржани работилници на тема „ Практични животни вештини“, „Јакнење на семејни вештини“, „Психолошки основи на љубомората и нејзино влијание врз личноста“, „Насилство“
- Покриени трошоци за летна школа по цртање, сликање и дизајн за едно од нашите дечиња во траење од 4 месеци, кој е финансиски покриен од Донаторскиот кружок организиран од филантропската организација „Конект“.
- Едукативна работилница за децата на нашите корисници на тема „Развојните потреби во период на побертет,“ каде што исто така се разговараше како успешно да се справат со предизвиците од побертетот и како да се подобри односот дете- родител. Присуствуваа повеќе дечиња и активно учествуваа во разговорот.
- Набавени спортски обувки за две дечиња кои тренираат фудбал.
- Склучени договори со два фудбалски тима, ракометен клуб, и професор по математика и физика за стипендирање на четири деца кои се талентирани и веќе активно тренираат, и имаат потреба од дополнителни вон школски активности. Месечните трошоци за тренинзи и курсеви се покриени од „Донатоески кружок – Конект“,

- Организирана посета на театарска претстава „Сонот на облачето“ за децата кои го посетуваат центарот во кино Фросина
- Организирана посета на театарска претстава во Театар за деца и млади на претставата „Волшебната флејта“
- Организирана посета во „ The Cube escape room“
- Материјална помош на клиенти (храна, облека) преку донации и сопствени средства на ХОПС

Креативно изразување (креативни работилници)

	Март – декември 2019
Вкупен број на одржани работилници	70
Вкупен број на опфатени клиенти	206
Вкупен број на различни клиенти	34 13ж +21м)

7.ПСИХО-СОЦИЈАЛНА ПОДДРШКА НА ДЕЦА ВО СОЦИЈАЛЕН РИЗИК

Донатор: Министерство за труд и социјална политика

Времетраење на проектот: 01.06.2019-31.12.2019

Буџет за 2019 година: 300.000 МКД

Цел на проектот: Зајакнување на животните вештини на деца во социјален ризик, со посебен акцент на деца кои употребуваат психоактивни супстанции, и деца чии родители употребуваат психоактивни супстанции (ПАС).

Краткорочни цели се:

- Стимулирање на развојот на децата, односно поттикнување на креативноста кај децата, развој на логичкото мислење кај децата;
- Зголемување на интересите и поттикнување на интересите кај децата;
- Зголемување на самодовербата кај децата и прифаќање на сопствените квалитети;

- Поттикнување интерес кај децата за себеактуелизација низ социјално пожелно однесување;
- Зголемување на бројот на исконтактирани деца кои употребуваат ПАС;
- Подигнување на нивото на свесност кај родителите за процесот на родителство, преку едукации и активности за организирање на квалитетно поминато заедничкото време.

Постигнати резултати:

- 1. Спроведување на теренски активности за идентификација и поддршка во надминување на социјалниот ризик на децата кои употребуваат психо – активни супстанции**

Теренските активности со деца кои употребуваат психоактивни супстанции во ХОПС се реализираат од 2013 година кога започна мапирање, а од 2014 година се даваат и социјални услуги. Теренските активности се одвиваа два пати неделно, а согласно проектот од јуни се реализираа уште две дополнителни смени, односно 4 пати неделно. Во периодот од 01.06 до 31.12.2018 контактирани се 38 различни деца (16 женски и 22 машки), а вкупната посетеност е 638 посети.

Постигнати се следниве индикатори:

Информации и консултации		
Здравствено осигурување и здравствена заштита	Информација, совет	108
	Упатување	108
Социјална помош и социјална заштита	Информација, совет	28
	Упатување	25
Лични документи	Информација, совет	115
	Упатување	119
Сместување или засолниште	Информација, совет	3
	Упатување	2
Упатување на обука за вработување	Информација, совет	0
	Упатување	0
ХИВ/СИДА, Хепатитис	Информација, совет	0

	Упатување	0
Лекување на зависности	Информација, совет	214
	Упатување	212
Советување со поединец		414
Советување во група		0
Упатувања и придружувања на клиенти		
Упатување до владина институција		57
Упатување до НВО		6
Упатување во друг сервис на хопс		16
Придружба на клиент до институција, НВО или дроп ин центар на ХОПС		37
Материјална помош		
Административен трошок		13
Здравствени книшки		4
Лекови		6
Партиципации во здравствени институции		2
Храна, облека и хигиенски пакети		387
Друг вид на контакти		
Контакти со институции и организации во име на клиент		67
Посета на клиент во негово живеалиште		162
Посета на клиент во институција		0
Контакт по телефон		90
Неформален разговор		35
Друго		
Пополнување обрасци/документи		69
Вкупно услуги		2299
Различни клиенти		38
Вкупно клиенти		638

2. Спроведување на работилници и едукации за децата со социјално воспитни проблеми и нарушено поведење кои се сместени во установи или мали групни домови

Реализирани 8 едукативни работилници во ЈУ за згрижување на деца со социјално воспитни проблеми 25 Мај- Скопје, во 4 организациони единици (мали групни домови). Работилниците ги реализираа педагог и социјален работник. Во периодот на

известување спроведени се сите 8 планирани работилници, во 4 организациони единици, во куќи во Влае, Капиштец и Тафталице. На работилницата присуствувале вкупно 12 деца. Тема на работилниците: “Превенција од небезбедно однесување во различни развојни периоди”

Генералната цел на овие работилници е да се запознаат децата со нивните развојните карактеристики, да се предвидат предизвиците со кои што можат да се соочат во развојниот период и последиците од нивното однесување.

Оваа цел беше спроведена преку три клучни активности и тоа: **воведни активности** (кои се состојат од 2 подактивности за создавање на доверба кај децата со тимот и согледување на кохезивноста во групата), **главна активност** кадешто се дискутираше со децата за психофизичките промени во време на пубертетот, за лични и заеднички проблеми и **заклучна активност** – се читаа прашања за безбедни и небезбедни ситуации во коишто можат да се најдат децата и начини на заштита.

Сите активности кои беа спроведени предизвикаа интерес кај децата, покажаа интерактивност и доверба отворено да дискутираат за нивните лични интереси и потреби.

Преку реализирањето на овие работилници децата истакнаа дека имаат потреба од дополнителни информации во однос на подобрување на комуникацијата со нивните врсници, како да се справат со врсничката дискриминација и насилство со кое се соочуваат во училиштето и околината. Со ова се отвара можност за спроведување на идни активности со тимот од ХОПС, кои ќе одговарат на потребите на децата со цел да се заштитат децата од негативно животно сценарио.

3. Психо – социјална поддршка на деца со воспитно социјални проблеми и нарушено поведење во процесот на осамостојување по напуштање на установа

Во периодот на известување 7 деца/млади, (5 девојчиња и 2 машки), добиваа поддршка од социјални работници и правни советници. Од нив, 4 деца биле штитеници во ЈУ за згрижување деца и млади со социјално воспитни проблеми „25 Мај“, едно девојче во згрижувачко семејство, а 2 момчиња во малолетнички затвор. Сите се или биле корисници и на психоактивни супстанции.

Тимот посредувал во постапки за добивање здравствено осигурување, добивање лични карти, придружби во институции, советувања, информации и совети за штетни последици од употреба на дроги, мотивирање за лекување, мотивирање за вадење документи, советувања за редовни средби во ЦСР, итн.

Дадените социјални услуги се избројани во табелата за социјални услуги, заедно со социјалните услуги за малолетни лица кои употребуваат психоактивни супстанции (табела погоре).

15. Активности во ЈУ за згрижување на деца и младинци со нарушено поведење

„Ранка Милановиќ“

Донатор: УНИЦЕФ

Времетраење на проектот: 06.06.2019-30.09.2019

Буџет за 2019 година: 318.000 МКД

Цел на проектот: Психосоцијална поддршка на деца и млади сместени во ЈУ „Ранка Милановиќ“

Постигнати резултати:

1. во периодот јуни – август реализирани креативни работилници, по една неделно. Темите беа различни, користени различни материјали, а изработката на продукти од работилниците беше согласно афинитетите на децата.
2. Одржани 8 едукативни работилници на различни теми: „Ненасилно разрешување на конфликти“, „Насилство и семејно насилство“, „Видови психоактивни супстанции“, „Ризици од небезбедно сексуално однесување и крвно и сексуално преносливи болести“, „Како да донесам добра одлука“, „Конфликт менаџмент“.
3. Одржани 6 работилници на тема „Ризици, превенција и постапување од несоодветно однесување на адолсценци“. Работилниците беа одржани во двете организациони единици на јавната установа, во Радишани и Бардовци, и на истите присуствуваа вработените и штитениците.
4. Одражани 10 индивидуални сесии со психолог терапевт.
5. Поддршка од координатор во процесот на подготовка, селење во организациони единици, воспоставување на тимовите на организационите единици. Во подготвителниот процес за деинституционализација координаторот одржуваше состаноци со вработените, набљудување и индивидуални средби со децата сместени во институцијата, следење на индивидуалните планови на децата, подготовка за селење. По преселувањето во двете организациони единици (10.10.2019) координаторот изготвуваше распореди за вработените, поддршка на децата за полесна адаптација во новата средина, мапирање на потребите на децата и вработените.

16. ПРОЕКТ: Одржливост на сервисите за клучните популации во регионот на Источна Европа и

Централна Азија (партнерски проект со Здружение Заедно посилни Скопје, Асоцијација за здравствена едукација и истражување ХЕРА Скопје и Здружение ХОПС-Опции за здрав живот Скопје)

Донатор: Глобален Фонд за борба против СИДА, туберкулоза и маларија (преку Меѓународна добротворна фондација „Алијанса за јавно здравје“ од Украина)

Времетраење на проектот: 01.04.2019- 31.12.2021

Буџет за 2019 година: 59.825 УСД (3.233.541,00 МКД)

Цел на проектот: Овозможување одржливост на сервисите за превенција на ХИВ помеѓу клучните популации во Македонија

Главни цели:

1. **Цел 1:** Институционализирање на финансиска одржливост на квалитетни програми за ХИВ спроведувани од граѓанските организации преку утврдување во законска рамка и соодветни механизми за управување (Институционализирање на одржлива регулаторна рамка и механизми за управување со кои на граѓанските организации кои спроведуваат квалитетни програми за ХИВ ќе им се овозможи национално финансирање)
2. **Цел 2:** Поголема финансиска прокриеност и постигнување на финансиска одржливост на граѓанските организации преку подобра распределба и континуитет во финансирањето од различни финансиски извори на национално ниво (Обезбедување континуитет и зголемување на националното финансирање преку различни извори на финансирање со цел да се покријат проценетите потреби на клучните популации и да се постигне одржлива распределба за финансирање на ГО).
3. **Цел 3:** Оптимизирање на националната реакција на ХИВ преку воведување на нови и иновативни пристапи за тестирање и превенција на ХИВ, со кои ќе се одговори на идентификуваните потреби на земјата и во согласност со препораките на СЗО

Активности:

Цел 1:

1.1 Застапување преку/пред Меѓуресорската парламентарна група за ХИВ за соодветна правна рамка со цел овозможување на државно финансирање на програмите преку склучување на договори со граѓанските организации кои пружаат услуги за клучни популации (континуирани активности за застапување со цел усвојување на Правилник и процедури за склучување договори помеѓу граѓански организации и Министерство за здравство; за усвојување пакет на законски измени со кои ќе се тргне барањето за плаќање на граѓанските организации после реализација; за усвојување на законски измени во Законот за здравствена заштита и/или Закон за јавно здравје за да се обезбеди неопходна законска рамка за склучување социјални договори во областа на здравството, како и признавање на ГО како даватели на услуги) (Заедно посилни, ХЕРА и ХОПС)

Цел 2:

2.1 Заеднички активности за застапување со цел осигурување на одржливост на програмите за превенција на ХИВ меѓу клучни популации кои ги спроведуваат граѓанските организации поддржани од програмата на Министерство за здравство преку/пред Меѓуресорската парламентарна група за ХИВ за соодветна правна рамка со цел овозможување на државно финансирање на програмите преку склучување на договори со граѓанските организации кои пружаат услуги за клучни популации) (континуирани активности за застапување за одржување и зголемување на буџетот за ХИВ во рамките на Националната програма за ХИВ на МЗ, преку редовни средби на Националната комисија за ХИВ, вклучување во процесот на развој на Националната годишна програма за ХИВ, обезбедување база на докази за соодветно планирање на буџетот на програмата (за воспоставување на ПЕП, селектирање, податоци за докази за трошоци и оптимизација на испорака на услуги за КАП, развој на алатки за М & Е), јавен расправа за парламентарниот надзор). (Заедно посилни, ХЕРА и ХОПС)

2.2 Активности за застапување за одржливост на програмите за намалување на штети (спроведување на континуирани активности за застапување преку вклучување на државните и локалните власти, соодветните министерства за здравство, социјална работа и политики, финансии и неколку општини, со цел одржливост и финансирање на сервисите за намалување на штети. Посебен фокус се става на донесување и имплементација на нова национална стратегија за дроги.

2.3 Работилница за зајакнување на капацитети (Организирање работилница за членови на Меѓуресорската комисија за дроги со цел зајакнување на нивните капацитети за одржливост на програмите за намалување на штети)

2.4 Зајакнување на соработката со Меѓуресорската комисија за дроги (одржување на годишни состаноци со членовите на Меѓуресорската комисија за дроги)

2.5 Координативни состаноци со ГО (одржување на годишни координативни состаноци со 10 ГО кои спроведуваат активности за намалување на штетите на национално ниво)

2.6 Евалуација на имплементацијата на Националната стратегија за дроги за периодот 2014-2020 година (ангажирање два експерти за евалуација)

2.7 Формирање на работна група за развивање на новата Национална стратегија за дроги 2021-2025 и нов Акционен план за дроги 2021 - 2023 година (Формирање на меѓуресорска работна група за развивање на нова стратегија и нов акционен план од страна на Министерството за здравство со вклучување на претставници на граѓанскиот сектор (МЗ е раководител на Меѓуресорска комисија за лекови)

Постигнати резултати:

1.1 ХОПС заедно со партнерите во овој проект (Заедно Посилни и ХЕРА) како и сите останати ГО кои работат на ХИВ превенција и намалување на штети зе доа активно учество во работната група која работи на пишување на новиот Закон за здравствена заштита со заедничко барање, во законот граѓанските организации да бидат предвидени како спроведувачи на сервиси за превенција и намалување на ХИВ како и да се регулира државното финансирање на програмите за ХИВ и намалување на штети преку склучување на социјални договори со организациите кои спроведуваат вакви програми. Меѓутоа, до крајот на годината овој закон сеуште не е донесен. Во меѓувреме се донесоа измени на постоечкиот закон за здравствена заштита, но тие измени не ги вклучија погоренаведените барања на граѓанските организации.

2.1 ХОПС преку својот претставник во работната група активно учествуваше во подготовка на документи и измена и дополнување на постоечки закони и подзаконски акти за обезбедување на одржливо финансирање на програмите за превенција на ХИВ, со посебен фокус на измени на постоечкиот закон за здравствена заштита, нов закон за здравствена заштита и ревидирање на Договорот за финансирање на граѓански организации за спроведување на сервиси за превенција од ХИВ меѓу клучни популации. Во септември 2019, претставници на ХОПС имаат консултативен состанок со консултантите од „Алијансата за јавно здравје“ за развој на унифицирана методологија за јавно финансирање на услугите за превенција на ХИВ за луѓе што употребуваат дроги и сексуални работници. Исто така, партнерите во овој проект, Заедно Посилни, ХОПС и ХЕРА редовно имаат координативни средба за размена на информации за спроведени активности од овој проект, како и понатамошна координација за следните активности.

2.2 ХОПС оствари неколку средби со претставниците од Министерство за здравство и средби со претставници на локалните општини (Општина Кисела Вода и Општина Центар) со цел да обезбеди поддршка на сервисите за намалување на штети, како и да го реши проблемот со дисперзија на програмите за супституциски третман на зависности.

2.3 На 07 и 08 октомври 2019 година, ХОПС организираше работилница за зајакнување на капацитетите на членовите на Меѓуресорската Комисија за дроги во Хотел Гарденија Велес. На оваа дводневна работилница, присуствуваа 5 (пет) членови на комисијата кои беа информирани за планираните активности во рамките на овој проект кои се однесуваат на евалуација досегашната и пишување на нова стратегија за

дроги и акционен план кон истата. Исто така беа запознати со концептот и програмите за намалување на штети од употреба на дроги.

2.4 Во август 2019 година, одржан е иницијален состанок до Претседателката на Меѓуресорската комисија за дроги, при што истата е запозната со планираните активности од страна на ХОПС предвидени за евалуација и пишување на нова стратегија и акционен план за дроги, разговарано е за поактивно вклучување на граѓанскиот сектор и соработка со Комисијата, и договорена соработка на предвидените активности за периодот кој следи. На 07 октомври, после завршување на сесиите предвидени со агендата за работилницата за зајакнување на капацитети, се одржа состанок со присутните членови на комисијата.

2.5 На 18 декември во Скопје се одржа годишен координативен состанок со 9 (девет) претставници на граѓанските организации кои спроведуваат програми за намалување на штети. Фокусот на дискусијата беше за можноста за одржување на одржливоста на програмите за намалување на штетите, неочекуваниот проблем со кретење на буџетот за финансирање на овие програми и од друга страна зголемување на очекуваните показатели за следната година без никаква методологија заснована врз докази.

2.6 После објавен јавен повик за консултанти и спроведен процес на селекција и интервјуа на кандидати, како независни експерти за евалуација на имплементацијата на Националната стратегија за дроги избрани се Влатко Деков и Ирена Цветковиќ, експерти во областа на намалување на штети. Утврдена е методологијата на евалуацијата, временската рамка за изготвување на оваа евалуација.

2.7 Оваа година (н.з. 2019) ХОПС го иницираше процесот на формирање меѓуресорската работна група за развој на нова стратегија и акционен план од страна на Министерството за здравство. На 04 ноември 2019 официјалното барање за основање и именување членови на меѓуресорската работна група за развој на нова стратегија и акционен план, со вклучување на претставник на ЦС, беше испратено до Министерството за здравство преку Меѓуресорската комисија за дроги. Во втората половина на декември, министерот за здравство донесе решение за формирање и именување членови на меѓуресорската работна група за развој на нова стратегија и акционен план во кој се вклучени претставници од релевантни организации.

10. ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА ВНАТРЕШНИ ПОЛИТКИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ

Донатор: Македонски центар за меѓународна соработка, Балканска мрежа за развој на граѓанското општество (Македонија) и Центар за информирање, соработка и развој на невладините организации (Словенија), со средства од Програмата „Одржливо граѓанско општество: државно финансирање на ГО“, финансирана од Европската унија.

Времетраење на проектот: 1 јули 2018 – 30 јуни 2019 година

Вкупен буџет:

Македонски центар за меѓународна соработка: 411.000,00МКД
Здружение ХОПС – Опции за здрав живот Скопје: 46.200,00МКД

Цел на проектот: Воведување на систем за добро управување, заснован на работничките и на човековите права, за унапредување на работата на Здружението ХОПС – Опции за здрав живот Скопје, а со тоа и за подобрување на услугите и на отчетноста кон конституентите.

Цели:

Спроведување на сеопфатен и транспарентен процес за ревидирање на постоечките и за воспоставување на нови организациски политики и процедури за унапредување на системите за раководење со човечките ресурси и за административни и финансиски процедури.

Активности:

A.1.1. Спроведување на обука и консултантски процес за оперативен менаџмент наменета за сите долгорочни раководни структури во ХОПС.

A.1.2. Спроведување на обука и консултантски процес за раководење со човечките ресурси наменета за сите долгорочни раководни структури во ХОПС.

A.1.3. Спроведување на обука и консултантски процес за административни и финансиски процедури наменета за сите долгорочни раководни структури во ХОПС.

A.2.1. Ревизија и надградба на постоечкиот правилник за организациски политики и процедури со кој се регулираат работните услови и односи во ХОПС.

A.2.2. Дводневен организациски ритрит за заедничко усогласување на ставовите и за конечно дефинирање на правилникот за организациските политики и процедури на кој ќе учествуваат сите внатрешни конституенти на ХОПС.

A.3.1. Спроведување на една дводневна средба за тим билдинг.

A.3.2. Серија предавања за јакнење на индивидуалните капацитети и на меѓучовечките односи кај внатрешните конституенти на ХОПС.

Постигнати резултати:

Овој проект го олесни процесот на внатрешната реорганизација за подобрување на работата на ХОПС за воспоставување на поголема транспарентност во работата. Ревидирањето и надградбата на Правилникот за внатрешни политики и процедури на ХОПС помогнаа да се изнајдат соодветни решенија за слабостите кои се тешко воочливи и овие решенија да се востановат како политики и процедури во работата на ХОПС. Овој процес беше значително поддржан со одржувањето на еден тродневен организациски ретрит и на две еднодневни средби за тим билдинг. На овие настани членовите на Управниот одбор и на Извршната канцеларија на ХОПС имаа можност подобро да се запознаат меѓусебно и да ги изразат своите размислувања, стравувања и потреби. Од нив произлегоа многу нови иницијативи, од кои некои веќе се реализираат. Благодарение на обуките и предавањата и консултантските процеси членовите на Извршната канцеларија на ХОПС имаа можност да ги унапредат или да ги споредат своите теоретски знаења за области кои се директно или индиректно

поврзани со нивната работа во ХОПС, но и кој ја поттикнува нивната иницијативност и подготвеност за преземање нови одговорности. Сите овие активности беа поддржани од консултанти од БАС Институтот за менаџмент и од Стратешки менаџмент системи.

11. Заштита на сексуалните работници од насилство и трговија со луѓе

Донатор: Отворена Порта - ЕУ

Времетраење на проектот: 01.01.2019 - 31.12.2019 (non-cost продолжување до јуни 2020)

Буџет за 2019 година: 490.400 МКД

Цел на проектот: Унапредување на човековите права на сексуалните работници и нивната заштита од насилство и трговија со луѓе заради сексуална експлоатација.

Цели:

1. Подигање на свеста меѓу релевантните актери за влијанието на институционалното постапување врз состојбата и правата на сексуалните работници, врз основа на докази;
2. Унапредување на политиките и практиките поврзани со сексуална работа и трговија со луѓе базирани на човекови права; и
3. Зголемување на довербата на сексуалните работници во ефикасноста и праведноста на македонските институции.

Активности:

1. Анализа за начинот на спроведување на постоечките закони поврзани со сексуалната работа и трговијата со луѓе во контекст на сексуална експлоатација, и како тие влијаат врз состојбата на сексуалните работници во Македонија.

Истражувањето вклучува:

- Кабинетска анализа на правната рамка и достапната литература;
- Анализа на судските предмети поврзани со трговија со луѓе кои се водат пред Основниот суд Скопје 1;
- Индивидуални или групни интервјуа/работни средби со клучни испитаници од Министерството за внатрешни работи, Министерството за труд и социјална политика, Основното јавно обвинителство и Основниот суд Скопје 1;
- 2. Координативната средба со засегнатите здруженија на граѓани и претставници од заедницата на сексуални работници;
- 3. Средба со Националната комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, на која ќе се презентираат наодите од истражувањето;
- 4. Публикување на целата анализа во електронски формат на платформите на ХОПС и поддржувачите и изработка на Резиме за јавни политики публикувано;
- 5. Тркалезна маса со носители на одлуки и одговорни лица од идентификуваните надлежни институции, претставници од засегнатите граѓански

организации, како и сексуални работници. Од тркалезната маса треба да произлезат препораки за соодветно постапување од страна на институциите, како и прекораки за унапредување на законската рамка поврзана со сексуалната работа во Република Северна Македонија;

6. Организирање на 6 едукативни работилници со опфат од најмалку 30 сексуални работници.

Постигнати резултати:

1. Подготвена е анализа за начинот на спроведување на постоечките закони поврзани со сексуалната работа и трговијата со луѓе во контекст на сексуална експлоатација и нивното влијание врз состојбата на сексуалните работници во Република Северна Македонија;

2. Одржана е координативна средба со претставници на граѓански организации и лица претставници на заедницата на сексуални работници;

3. Оддржани се 6 едукативни работилници на кои учествуваа 35 сексуални работници.